

Inventiën van Cornelis Jacobsz. Dremmel (1598 en 1602)

voor het Tweede Drebbe-
genootschap geprepareerd

door Francis FRANCK

www.drebbel.net

21 juni 1598. fol 245 v G 42.

Cornelis drebbel,poorter tot Alckmaer.

1e Waterleiding en 2e uurwerk (eeuwig loopend)

Voor 18 jaar vroeg 25 jaar. teekening. t.tr-v.n.

twee nutte ende dienstige nieuwe Inventien,wesende t eene een middel ofte Instrument,omme t versch water in grooter quantiteyt by maniere van eene fonteyne uuyt het laech In der hoochte van XXX,XL,L oft meer voeten deur looden pypen te leyden, ende opwaert te brengen op verscheyden manieren ende ter plaetse daermen t selve begeeren gestadelyck te doen loopen,ende springen sonder ophouden Ende t ander een horologie, ofte uuyrwysers twelcken den tyt van vyftich LX jae hondert oft meer jaeren achter den anderen sal mogen gebruycken sonder opwinden, oft yet anders daertoe te doen, soo lange de raden, oft t'ander gaen de werck niet versleten en zyn.

mits dat de voorss Instrumenten daervan de patroonen alhier zyn getransfixeert zyn nieuwe Inventien.

Voor de volledigen text zie Jaeger.C.Drebbel

Tekst uit de
Collectie
aanwinstenlijst
1155 in het
Archief van
Alkmaar.

21 juni 1598. fol245 v G 42.

Cornelis drebbel, poorter tot Alckmaer.

1^e Waterleiding en 2^e uurwerk (eeuwig loopend)

Voor 18 jaar vroeg 25 jaar. teekening. t. t r - v . n.

twee nutte ende dienstige nieuwe Inventien ,wesende t eene een middel ofte instrument, omme t versch water in grooter quantiteyt by maniere van eene fonteyne uuyt het laech in der hoochte van XXX,XL,L oft meer voeten deur looden pypen te leyden, ende opwaert te brengen op verscheyden manieren ende ter plaetse daermen t selve begeeren gestadelyck te doen loopen,ende springen sonder ophouden Ende t ander een horologie, ofte uuyrwysers twelcken den tyt van vijftich LX Jae hondert oft meer jaeren achter den anderen sal mogen gebruycken sonder opwinden, oft yet anders daertoe te doen, soo Lange de raden, oft t'ander gaen de werck niet versleten en zyn.

mits dat de voorss Instrumenten daervan de patroonen alhier zyn getransfixeert zyn nieuwe inventien.

Voor de volledigen text zie Jaeger.C.Drebbel (hieronder)

Twee Octrooien, verleend aan CORNELIS JACOBSZ. DREBBEL te Alkmaar in de jaren 1598 en 1602, en een octrooi aan PIETER PIETERSZ., JAN ADRIAENSZ. en WILLEM PIETERSZ. te DE RIJP, in het jaar 1605.

a.

Extract uit het register van de acten loopende over de jaren 1589–1602 (Staten-Generaal No. 3328).

Octroy voor CORNELIUS JACOBSZ. DREBBEL.

Die Staten-Generael, etc., Allen den ghenen, etc., doen te weeten, dat wy ontfangen hebben de supplicatie aen ons gepresenteert bij CORNELIS JACOBSZ. DREBBEL, poorter tot Alckmaer, in houdende hoe dat hy suppliant na lange ende veelvoudige ondersoekinghe eyntelyck gevonden ende gepractiseert hadde twee nutte ende dienstige nieuwe inventien, wesende 't eene een middelofte instrument omme 't versch water in grooter quantiteyt, by maniere van fonteyne uuyt het laech in der hoochte van XXX, XL, L oft meer voeten deur looden pypen te leyden ende opwaert te brengen, op verscheyden manieren ende ter plaetse daer men 't selve sal begeeren, gestadelyck te doen loopen ende springen sonder ophouden. Ende t'ander een horelogie oft uuyrwyser twelcken den tijt van vijftich, LX, jae hondert oft meer jaeren achter den anderen sal mogen gebruycken, sonder opwinden oft yet anders daertoe te doen, soo lange de raden oft 't ander gaende werck niet versleten en zijn; versouckende ende oidmoedelyck biddende, aengesien de voorsz. twee inventien niet alleen voor den steden, landen ende plaetssen van dese Vereenichde Provincien int gemeen, maer oock voor den ingesetenen derselver int particulier, seer dienstich soudon sijn ende dat deselve by hem suppliant niet sonder langhdurige aerbeyt, moeyten ende groote costen zijn geinventeert, dat ons soude gelieven in aensieninge ende recompense van dien hem te verleenen octroy, om voor den tijt van XXV jaren eerstcommende, de voorsz., zyne inventien alleene in de voorsz. Vereenichde Landen te mogen

maken ende doen maken ende een yegelijck te verbieden, deselve binnen den voorsz. tijt na te maken oft int werck te stellen, op sekere grote penen by ons daertoe te ordonneren. Welken aengemerckt soo eerst, dat wy genegen wesende ter bede van den voorsz. CORNELIS JACOBSZ. DREBBEL, denselven gegunt ende geoctroyeert hebben, gunnen ende octroyeren hem mits desen, dat hij voor den tijt van achthien jaren naestcommende in de voorsz. Vereenichde Nederlanden alleene sal mogen maken, oft doen maken zyne twee nieuwe inventien, daervan d'eene is een middel oft instrument om versch water in groote quantiteyt by maniere van eene fonteyne uuyt het laech in de hoochte van XXX, XL, L oft meer voeten deur looden pypen te leyden ende opwaert te brengen op verscheyden manieren ende ter plaitssen daer men 't selve sal begeren gestadelyck te doen loopen ende springen sonder ophouden; ende d'ander een horologie oft uuyrwyser, t welken den tijt van vijffich, 't sestich, jae hondert oft meer jaren achter een sal mogen gebruycken sonder opwinden, oft yet anders daer toe te doen, soo lange de raeden, oft t' ander gaende werck niet en zijn versleten, mits dat de voorsz. instrumenten, daervan de patroonen alhier zijn getransfixeert, zijn nieuwe inventien ende hier te voorens in dese landen niet gepractiseert; interdicerende ende verbiedende oversulcx allen ende een yegelijch, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, deselve instrumenten int geheel ofte deel binnen den voorsz. tijt van achthien iaren in de voorsz. Vereenichde Nederlanden na te maecken oft buyten de Vereenigde landen gemaect in de selve int werck te stellen oft te vercoopen sonder consent van den voorsz. CORNELIS JACOBSZ. Op pene van sulcke nagemaeckte instrumenten te verbeuren ende daerenboven de somme van hondert goude realen, t'appliceren een derddendeel daervan tot proffyte van den officier, het tweede deel voor den armen ende t resterende derddendeel tot behoeff van den voornoemden CORNELIS JACOBSZ.; bevelende ende ordonnerende allen officieren, justicieren, magistranten ende inwoonders van de voorsz. Vereenigte Nederlanden dat zij den voorsz. CORNELIS JACOBSZ. doen ende laten genieten ende gebruycken van desen onsen octroye, consent ende privilegie, vryelijck ende peysibelijck, cesserende alle empeschementen ter contrarien, want wy sulckx ten dienste van den lande hebben bevonden te behooren. *Gegeven ondr onsen cachette. etc., den XXI^{en} Juny 1598.*

16 Feb.1602 fol.38,G67. Corn.Jacobsz drebbel Poorter tot
Alckmaer.

Schoorsteen goed trekkend.

Voor 12 jaar vroeg 20. -t.tr.-v.n.-v.o.

middel, te voeren niet gepractiseert, omme alle roockende
ende uuytslaende schoorsteenen bequaemelyck te doen trecken,
ende boven ter behoorlycke plaetsen met besloten deuren,
ende Cameren den roock uytloosen, waervan hy Suppt binnen
der Stede van Alckmaer verscheyden preuve hadde doen doen.

Volledige text zie Jaeger, Drebbel en zijn tijdgen.1922,blz.120

Tekst uit de
Collectie
aanwinstenlijst
1155 in het
Archief van
Alkmaar.

16 Feb.1602 fol.38, G67. Corn. Jacobsz drebbel Poorter tot
Alckmaer
Schoorsteen goed trekkend

Voor 12 jaar vroeg 20. -t.tr.-v.n.-v.o.

middel, te voeren niet gepractiseert, omme alle roockende
ende uytslaende schoorstenen bequaemelyck te doen trecken,
ende boven ter behoorlycke plaetsen met besloten deuren,
ende Cameren den roock uytloosen, waervan hy Suppt binnen
der Stede van Alckmaer verscheyden preuve hadde doen doen.

Volledige text zie Jaeger, Drebbel en zijn tijdgen. 1922, blz. 120 (hieronder)

*Extract uit het register van de acten loopende over
de jaren 1602—1608 (Staten-Generaal No. 3329).*

Octroy voor CORNELIUS JACOBSZ. DREBBEL.

Die Staaten-Generael, etc.; allen dengenen, etc., doen te weeten, dat wy ontfangen hebben d'oetmoedige supplicatie aen ons gepresenteert by CORNELIUS JACOBSZ. DREBBEL, poorter tot Alckmaer, inhoudende dat hy suppliant met excessive costen ende moeyten gepractiseert ende geïnventeert hadde seker goet ende bequaem middel, te vooren niet gepractiseert, omme alle roockende ende uuytslaende schoorsteenen bequamelijck te doen trecken ende boven ter behoerlycke plaetssen met besloten deuren ende cameran den roock uuytloosen, waervan hy suppliant binnen der stede van Alckmaer versheyden preuve hadde doen doen, die sonder mislucken goet gevonden ende geeffectueert waeren ende dat terwylen 't selve tot diversche plaetssen, soo binnen Amstelredam, Haerlem, als andere steden wierdt versocht ende dat hy suppliant alsulcke schoorsteenen op veelderhande manieren (naer gelegenthey) moeste remedieren ende helpen, dat hy suppliant daeromme beducht was, dat 't selve lichtelijck by anderen soude connen worden nagemaectt ende gecontrefeyt, waerdoor hy suppliant niet alleen gefrusteert soude blyven van de vruchten sijnder voorsz. inventie, maer, dat meer is (overmits de namakers de natuere ende 't hercomen van dien te rechte niet verstaende alle op eenderhande manier soudent wercken) de voorsz. inventie onvruchtbaar ende tot niet soude worden gebrocht, tot schande, schade ende calomnie des suppliants; om 't welcke voor te commen, dat hy genootdruckt was van ons te versoecken octroy ende privilegie, daerby hem geconsenteert soude worden de voorsz. zyne inventie alleene binnen dese Vereenichde Provincien int werck te moegen stellen, oft doen stellen ende maken geduerende den tijdt van twintich jaeren naestcommende, met verboth van de voorsz. inventie na te maken, op te verbeurte van hondert goude realen van elcke nagemaecte schouwe, oft alsulcke penen als ons soude gelieven daertoe te ordonneren, waeromme hy ons oytmoedelijck heeft gebeden, welcken aengemerckt; soo ist, dat wy genegen wesende ter bede van den voorsz. CORNELIUS JACOBSZ. DREBBEL, denselven hebben gegunt ende geoctroyeert, gunnen ende octroyeren hem mits desen, dat hy voor den tijdt van twaelf jaeren naestcomende, alleene binnen dese Vereenichde Landen sal moegen maken ende int werck stellen, oft doen maken ende int werck stellen, 't voorsz. middel by hem gepractiseert ende geïnventeert omme alle roockende ende uuytslaende schouwen ofte schoorsteenen bequamelijck te doen trecken ende boven ter behoerlycke plaetssen met besloten deuren ende cameran den roock uuytloosen. volgende de patroonen door desen getransfixeert; verbiedende allen ende een yegelijck van wat conditie ofte qualiteyt hy zy, de voorsz. inventie in eeniger manieren geduerende den voorsz. tijdt van twaelf jaeren binnen dese Vereenichde Landen nae te maken, sonder consent van den suppliant, op te verbeurte van de somme van hondert goude realen voor elcke alsulcke nagecontrefeyte schouwe, t'appliceren een derddendeel voor

den officier, een derddendeel voor den aermen ende 't resterende derdden deel voor den suppliant, mits dattet zy eene nieuwe inventie te vooren in dese Vereenichde Landen niet gepractiseert ende sonder prejuditie van de voorgaende concessien; ontbieden daeromme ende bevelen wel expresselijck allen officieren, justicieren, magistraten ende inwoonders van de voorsz. Vereenichde Landen, dien dit eenichssins aengaen sal, dat zy den voorsz. CORNELIS JACOBSZ. laeten genieten ende gebruycken 't vollcommen effect van desen onsen octroye, consent ende privilegie, cesserende alle contradictien ende empeschementen ter contrarien, want wy 't selve ten dienste van den Lande hebben bevonden alsoo te behooren. *Gegeven onder onsen cachette etc., in 's-Gravenhage, den XVI^{en} February 1602.*
